

OULU

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Lukuiloa kaikille Hankkeen loppuraportti

Isa Kotilaine

Oulun kaupunginkirjasto–maakuntakirjasto
23.9.2016

1	Johdanto	2
2	Hankkeen lähtökohtia	3
3	Hankkeen organisoituminen.....	3
4	Hankkeen talous	3
5	Hankkeen kehittämistoimenpiteet	5
5.1	Kirjastohenkilökunnan osaamisen kehittäminen	5
5.2	Järjestetyt koulutukset lukuina	5
5.3	Kirjallisuusosaamisen esille nostaminen	7
5.3.1	Kirjallisuusosaamistyöskentelyn pilotointi hankekirjastoissa.....	7
5.3.2	Kirjallisuusosaamistyöskentelyn laajentaminen Oulun kaupunginkirjastossa	8
5.4	Toteutuneet ja tulossa olevat tapahtumat.....	8
6	Hankkeen tulokset ja vaikutukset	9
7	Jatkotoimenpiteet	11

1 Johdanto

Lukuiloa kaikille on Oulun ja Pudasjärven kaupunginkirjastojen ja Iin kunnankirjaston hanke, jonka tavoitteena oli löytää tapoja houkutella aikuisväestöä kirjallisuuden ja lukemisen pariin ja tehdä kirjallisuustapahtumien järjestämisestä osa jokapäiväistä kirjastotyötä. Hanke sai rahoitusta Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolta, ja se toteutettiin 1.9.2015 - 31.8.2016.

Tulevaisuudessa kirjallisuustapahtumien järjestäminen on yhtä luonteva osa kirjastotyötä kuin lainaaminen on nyt. Hankkeessa pyrittiin laajentamaan hankekirjastojen henkilökunnan osaamista ja roolia aikuisille suunnattujen kirjallisuustapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä, luomaan toimintamalleja tapahtumajärjestämiseen ja etsimään ratkaisuja ja keinoja henkilökunnan kirjallisuusosaamisen ja hiljaisen tiedon hyödyntämiseen kirjastotyössä. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumasuunnittelun punaisena lankana oli aikuisten lukemisen edistäminen erilaisten teemojen ja ihmisten välisten kohtaamisten kautta.

Hankkeessa ei varsinaisesti rahoitettu kirjastojen kirjallisuustapahtumatuotantoa. Tilaisuudet ja muu kirjallisuuteen liittyvä palvelutuotanto toteutettiin kirjastojen perusrahoituksella. Hankkeen toiminta keskittyi henkilökunnalle suunnattujen työpajojen ja koulutusten toteutukseen, koulutusmateriaalien tuottamiseen, uusien toimintatapojen kokeiluun, henkilökunnan tapahtumaosaamisen vahvistamiseen ja toimintamallien luomiseen.

Hankkeeseen palkattiin hanketyöntekijä, jonka tehtävänä oli edistää hankkeen tavoitteita yhdessä kirjastojen esimiesten ja henkilökunnan kanssa.

2 Hankkeen lähtökohtia

Kirjastot ovat aktiivisesti tukeneet lasten ja nuorten lukuharrastusta. Päiväkoti- ja oppilaitosyhteistyöhön kuuluu niin satutunteja, kirjastonkäytönopetusta kuin kirjavinkkaustakin. Lukemista kumminkin harrastetaan aikuisenakin. Usein aikuisten on odotettu itse löytävän lukuilon ja kirjaston kulttuuritarjonnan. Useimmille aikuisille kirjastojen kirjavinkkaukset ja kirjalliset tapahtumat eivät kuitenkaan ole tuttuja. Hankkeen yhtenä tavoitteena olikin löytää ja kokeilla kullekin hankkeessa mukana olevalle kirjastolle sopivia kirjallisuustapahtumaideoita ja -konsepteja.

Tapahtumajärjestämiskokemus ja sitä myötä valmiudet järjestää erilaisia tilaisuuksia vaihtelevat kovasti kirjastosta toiseen. Tämä näkyi myös Lukuiloa kaikille –hankkeessa mukana olleissa kirjastoissa. Osassa kirjastoja oli järjestetty vain vähän tapahtumia eikä järjestämisaamasta juuri ollut - oli siis ryhdyttävä hankkimaan kokemusta ja osaamista ja kehitettävä samalla toimintamalleja ja työnjakoa. Toisaalla taas oli ehkä järjestetty paljonkin tapahtumia, mutta kehittämistä oli mm. järjestämiseen osallistumisen ja osaamis pohjan laajentamisessa. Jossakin ongelmana oli se, ettei tapahtumiin tullut riittävästi osallistujia, joten liikkeelle lähdettiin kohderyhmien ja tapahtumien sisällön miettimisestä.

Hankkeen toisena lähtökohtana oli se, että kirjastojen henkilökunnalla on paljon hiljaista tietoa ja osaamista, jota ei nykytilanteessa hyödynnetä niin laajasti ja monipuolisesti kuin voisi. Oulussa tietopalvelua ollaan kehittämässä entistä enemmän kirjallisuuden asiantuntijapalvelun suuntaan, ja muissakin hankekirjastoissa nähtiin tarpeelliseksi panostaa kirjallisuusosaamiseen ja sen hyödyntämiseen. Hankkeessa selvitettiin henkilökunnan käsityksiä heidän kirjallisuusosaamisensa rakentumisesta ja sen näkymisestä asiakkaille ja pyrittiin löytämään keinoja vahvistaa kirjallisuuden asiantuntemusta, hyödyntää ja tuotteistaa sitä ja tehdä se osaksi kirjaston imagoa. Hankkeessa tuotettiin kullekin hankekirjastolle kehittämissuunnitelma, joka sisältää suunnitelmia sekä osaamisen että osaamisen hyödyntämisen kehittämiseksi.

3 Hankkeen organisoituminen

Hankkeeseen palkattiin hanketyöntekijäksi Isa Kotilaine, jolla on kokemusta erikokoisista kirjastoista, kirjastotapahtumien järjestämisestä, kirjastopalveluiden ja osaamisen kehittämisestä sekä opetus- ja koulutustehtävistä. Hanketyöntekijä työskenteli pääosin Oulun pääkirjastossa, mutta säännöllisesti myös Myllyojan, Rajakylän, Iin ja Pudasjärven kirjastoissa. Aikataulut sovittiin ohjausryhmän kokouksissa.

Hanketyöntekijän tehtäviin kuului:

- selvittää kirjastojen oma osaaminen hankkeen alaan kuuluvissa tehtävissä
- kartoittaa kirjastojen tavoitteet hankkeelle
- kerätä kirjastohenkilökunnalta aikuisten kirjallisuuspalvelu- ja kirjallisuustapahtumaideoita
- kouluttaa henkilökuntaa mm. kirjastotapahtumien järjestämisessä ja esiintymisessä

- opastaa kirjastoja palvelujen ja tapahtumien suunnittelemisessa, organisoimisessa ja toteuttamisessa
- selvittää, mihin ja miten olisi järkevintä koota tietoa hankekirjastojen kirjallisuustapahtumakäytännöistä
- suunnitella ja toteuttaa työskentely, jonka lopputuloksena kullekin hankekirjastolle on tuotettu kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelma.

Hankkeen ohjausryhmän jäseniä olivat kirjastopalveluiden johtaja Jouni Pääkkölä (Oulun kaupunginkirjasto), kirjastonjohtaja Minna Halonen (Iin kunnankirjasto), palvelupäällikkö Heidi Karhu (Oulun kaupunginkirjaston tieto- ja kokoelmapalvelut), kirjastonhoitaja Pertti Polojärvi (Pudasjärven kaupunginkirjasto), kirjastonjohtaja Päivi Virkkunen (Myllyojan kirjasto) ja kirjastonjohtaja Eeva Mäkinen (Rajakylän kirjasto). Heidi Karhu toimi ohjausryhmän puheenjohtajana. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana seitsemän kertaa. Näiden kokousten lisäksi hankkeen toimintaa suunniteltiin hankkeessa mukana olevissa kirjastoissa ja niissä järjestetyissä hankekokouksissa, joihin käytetty henkilökunnan työaika sisältyy hankkeen omavastuuosuuteen.

Iin ja Pudasjärven kirjastoissa hankkeeseen sisältyvä tapahtumien suunnittelu ja järjestäminen toteutettiin hyvin itsenäisesti. Hanketyöntekijä osallistui jonkin verran Myllyojan ja Rajakylän kirjastojen tapahtumien järjestämistä koskeviin keskusteluihin ja veti Oulun pääkirjaston kolmea työryhmää ideoinnin ja alustavan suunnittelun ajan, jonka jälkeen ryhmät ryhtyivät toimimaan itsenäisesti esimiehen alaisuudessa. Hankkeen kantavana ajatuksena oli antaa valmiuksia henkilökunnalle ja em. keskusteluiden avulla suunnata huomiota tapahtumajärjestämisen organisoimisen mahdollisuuksiin, työnjakoon jne. kirjastoissa.

Hankkeessa oli mukana myös kolme OAMK:n kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijaa. Osana opintojaan he osallistuivat eri tavoin hankkeen koulutuksiin ja tapahtumajärjestämiseen sekä mm. tutustuivat lukemisen edistämisen tapoihin kirjastoissa. Hankkeessa lanseeratusta Lukuopas-palvelusta on tekeillä pro gradu -tutkielma Oulun yliopistoon.

4 Hankkeen talous

Hanketta varten saatiin Aluehallintovirastolta hankeavustusta 40 000 euroa. Avustushakemuksen kustannusarviossa hankkeen omarahoitusosuudeksi arvioitiin 13 900 euroa ja hankkeen kulut seuraavasti:

henkilöstökulut: 35 200 €

aineet, tarvikkeet, tavarat: 1 200 €

muut kustannukset: 6 000 €

yhteensä: 56 300 €.

Toteutuneen hankkeen kulut jakautuvat seuraavasti (arvio 21.9.2016):

hanketyöntekijän palkat 31.8.2016 saakka: 41 414,98 €

muun henkilökunnan tekemät työtunnit: 30 765 €

palveluiden ostot (it, tarjoilut, matkustus): 745,1 €

yhteensä: 72 925 €.

Hankkeen omarahoitusosuus toteutuneista kustannuksista oli 32 925 euroa (45,14 % hankkeen kuluista). Hanketyöntekijän työpanoksen lisäksi oman työnsä ohella hanketyöhön osallistui aktiivisesti 38 henkilöä viidessä hankekirjastossa. Iin, Pudasjärven, Rajakylän ja Myllyojan kirjastoissa hankkeeseen osallistui koko henkilökunta. Kaiken kaikkiaan hankkeessa oli tavalla tai toisella mukana yhteensä 60 henkilöä. Loppuvaiheessa hanke ulotettiin koko Oulun kaupunginkirjastoon, ja silloisiin koulutuksiin osallistui 55 kirjastotyöntekijää. Hankkeelle kirjattuja työtunteja kertyi yhteensä 1 417 tuntia.

5 Hankkeen kehittämistoimenpiteet

5.1 Kirjastohenkilökunnan osaamisen kehittäminen

Lukuiltoa kaikille -hanketta edeltävässä Uusia tuulia kirjastoon -hankkeessa selvitettiin Oulun kaupunginkirjaston henkilökunnan osaamista osaamiskartoituksen avulla. Lukuiltoa kaikille -hankkeen aluksi kartoitettiin myös Iin ja Pudasjärven kirjastojen henkilökunnan osaamiset hankkeen alaan kuuluvilla osa-alueilla. Kartoituksessa selvitettiin myös vastaajien kiinnostusta kirjavinkkausten pitämiseen, kirjallisuusaiheisten tilaisuuksien juontamiseen, kirjailijoiden haastattelemiseen jne. Tuloksista kävi ilmi, että osaamista tai kiinnostusta on harvoilla.

Tämä koettiin ongelmalliseksi sekä hankkeen toteutumisen että kirjastojen kirjallisuustyön tulevaisuuden kannalta. Kokemuksen ja taitojen puute ja esiintymistä ja ryhmän tai yleisön kanssa vuorovaikuttamista vaativiin tehtäviin halukkaiden työntekijöiden määrän vähäisyys vaikeuttavat olennaisesti kirjastojen kirjallisuustapahtumien ja -palveluiden järjestämistä ja lisäämistä. On kuitenkin vaikeaa motivoida ihmisiä, jos heiltä puuttuu riittävä osaaminen. Tämän ajatuksen pohjalta hankkeessa päätettiin panostaa sekä ihmisten motivointiin että osaamisen lisäämiseen.

Tapahtumajärjestämiseen liittyvää osaamista pyrittiin lisäämään sekä koulutuksella että varsinaisella tapahtumien järjestämisellä. Hankkeen aloitusvaiheessa kussakin kirjastossa käynnistettiin ideointi- ja suunnittelutyö. Ideariihissä tuotettiin palvelu- ja tapahtumaideoita, joista valittiin ne, joita alkuvaiheessa ryhdyttiin ohjatuksi työstämään. Tavoitteena oli, että vuoden 2016 aikana ollaan joidenkin valittujen ideoiden kanssa toteutusvaiheessa. Isoimpien, pitkäkestoisinta suunnittelua vaativien tapahtumien toteutus ajoitettiin jo alussa hankkeen päättymisen jälkeiseen aikaan syksyille 2016. Myös joitakin toistuvia tapahtumia päätettiin suunnitella kevään 2016 aikana ja toteuttaa syksyllä.

Osaamiseen, motivaatioon sekä esiintymistilanteisiin ja tapahtumatuotantoon liittyviin asenteisiin koettiin vaikuttaa eri tavoin:

- Hankkeessa pilotoitiin ammattikuvan muutosta ja kirjallisuusosaamisen esille nostamista käsittelevä kaksiosainen **Kirjallisuusosaamisen esille nostaminen** -koulutus. Sen ensimmäisessä osassa käsiteltiin asiantuntijuuden yleistä muutosta ja erilaisia kirjastotyön ja kirjastoammattilaisuuden muutokseen liittyviä näkökulmia. Keskeisenä ajatuksena koulutuksessa oli se, että kirjastoammattilaisten tehtävä on viestiä kirjallisuudesta eri tavoin ja entistä aktiivisemmin. Toisessa osassa tuotettiin ryhmissä ideoita

kirjallisuusosaamisen ja sen esille tulemisen kehittämiseksi. Oulussa työskentely ulotettiin hankkeen loppuvaiheessa koko kaupunginkirjastoon.

- Hankkeessa järjestettiin **Esiintymisvalmiuksien vahvistaminen** -koulutus, jossa käytiin läpi esiintymiseen liittyviä perusasioita. Koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa painopiste oli hankkeen ja sen jälkeisen työn vaatimuksissa: Minimitavoitteena oli se, että sellaisetkin työntekijät, joilla ei ole esiintymiskokemusta, kykenisivät koulutuksen jälkeen avaamaan kirjaston tilaisuuden saatuaan sekä tietoa että harjoituksen myötä hitusen kokemusta ja ennen muuta kannustavaa palautetta. Toisaalta keskeisten esiintymistaitoon liittyvien asioiden läpikäymisellä, harjoituksella ja siitä saatavalla palautteella pyrittiin vahvistamaan niiden osaamista, joilla jo on esiintymiskokemusta.
- Kolmanneksi uskottiin kokemuksen voimaan: Ajatuksena oli, että **tapahtumajärjestämisestä** saatavat kokemukset ja keskustelut näistä kokemuksista antavat rohkeutta jatkaa työtä ja madaltavat kynnystä jatkaa tapahtumien järjestämistä. Varsin suurella osalla hankkeeseen osallistuneiden kirjastojen henkilökunnasta ei ollut lainkaan tai oli hyvin vähän kokemusta tapahtumien ja tilaisuuksien suunnittelusta ja järjestämisestä ennen hanketta.

Kirjastoammattilaisten työnkuvan muutos on kaikkien alalla työskentelevien tiedossa. Osalle muutos on selviö, osalle tuottaa ehkä suuriakin vaikeuksia hyväksyä, että se muuttaa myös omaa työnkuvaa ja osaamisvaatimuksia siinä. Ajatus siitä, että kirjaston työntekijöiden tehtävänä on edistää kirjallisuuden asiaa ja lukemista myös muilla tavoin kuin aineistoa ja esimerkiksi kirjoitettuja vinkkejä tarjoamalla herättää vastustusta osassa työntekijöitä. Osaksi kyse on epävarmuudesta oman osaamisen suhteen, osaksi siitä, että työnkuvan ei vain haluta muuttuvan. Esimerkiksi tapahtumatuotantoon osallistuminen oli selvästi epämieluisa ajatus monille kirjastolaisille, vaikka kirjastojen muuttuminen "kirjavarastoista" elämyksellisempään suuntaan on ollut osa alan sisäistä itseymmärrystä jo suhteellisen pitkään. Myös siirtyminen kohti palveluiden aktiivista tarjoamista on iso asenteellinenkin muutos työssä, jossa palvellaan pyydettyä –kulttuuri on hyvin vahva.

Hankkeen toiminta siis keskittyi koulutusmateriaalien tuottamiseen, koulutusten toteutukseen ja uusien työskentelytapojen testaamiseen ja käyttöönottoon. Kehittämistoimenpiteitä edistettiin sekä yhdessä hanketyöntekijän kanssa että kussakin kirjastossa esimiehen ja henkilökunnan yhteisenä työnä.

5.2 Järjestetyt koulutukset lukuina

Hankkeen aikana järjestettiin yhteensä neljä erilaista koulutuskokonaisuutta:

- Kirjastotapahtumien järjestäminen –koulutus, yhteensä 7 koulutuskertaa ja 35 osallistujaa
- Kirjallisuusosaamisen esille nostaminen –koulutus, yhteensä 8 koulutuskertaa ja 64 osallistujaa
- Esiintymisvalmiuksien vahvistaminen –koulutus, yhteensä 11 koulutuskertaa ja 67 osallistujaa
- Kirjallisuusosaaminen Oulun kaupunginkirjastossa –koulutus, yhteensä 4 koulutuskertaa ja 55 osallistujaa.

Kaiken kaikkiaan hankkeessa toteutettiin 30 erillistä koulutuskertaa, joissa oli yhteensä 223 osallistujaa. Pudasjärven ja Iin kirjastojen pieni koko vaikutti siihen, että osa koulutusryhmistä oli vain muutaman ihmisen kokoisia.

5.3 Kirjallisuusosaamisen hyödyntäminen

5.3.1 Kirjallisuusosaamistyöskentelyn pilotointi hankekirjastoissa

Hankkeessa toteutettiin kaksiosainen Kirjallisuusosaamisen esille nostaminen –koulutus, jonka tavoitteena toisaalta oli henkilökuntaa osallistavalla tavalla käsitellä muuttuvan kirjastotyön ammattilaisille asettamia vaatimuksia ja toisaalta tuoda näkyviin kirjastohenkilökunnan ajatuksia kirjallisuusosaamisen rakentumisesta, sen hyödyntämisestä ja kummankin kehittämisestä.

Koulutuksen ensimmäisessä osassa käsiteltiin kirjastoammattilaisuudessa tapahtuneita muutoksia ja tuotiin esille erilaisia asiantuntijuuteen, asiakaspalveluun ja lukemisen edistämiseen liittyviä näkökulmia. Toisessa osassa osallistajat pohtivat pienryhmissä vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Miten kirjallisuusosaamisemme rakentuu? Miten kehittäisimme osaamisen rakentumista? Miten kirjallisuusosaamisemme näkyy asiakkaille tällä hetkellä? Mitä ovat ne toimet ja taidot, joilla saisimme osaamistamme enemmän tai eri tavalla esille ja voisimme edistää aikuisten lukuharrastusta? Millaista tukea ja koulutusta taidot ja toimet edellyttävät?

Pudasjärven ja Iin kirjastoille laadittiin kummallekin oma kooste työskentelyn tuloksista, ja tuon koosteen pohjalta kirjastoissa työstettiin oma kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelma.

Oulussa kaikkien hankkeessa mukana olevien kirjastojen henkilökunta osallistui yhteisiin koulutuksiin ja tuloksista laadittiin yksi yhteinen kehittämissuunnitelmapohja, joka sisälsi kaikki mukaan otetut kehittämiskohdeideat ja esimerkkejä niiden käytännön toteutuksiksi. Kukin kirjasto laati esimiehen ja henkilökunnan yhteisenä työskentelynä oman kirjaston kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelman. Yhteisen kehittämissuunnitelman laatimista ei pidetty tarkoituksenmukaisena, koska pääkirjaston ja eri lähikirjastojen nykytilanteet ja mahdollisuudet ja tarpeet kehittää osaamista ja sen hyödyntämistä ovat erilaiset.

Kehittämissuunnitelmista pyrittiin laatimaan käytännönläheiset ja oikeasti toteuttamiskelpoiset. Jokaiseen kehittämiskohteeseen liitettiin konkreettiset toimenpiteet ja seurantatavat, vastuut ja aikataulus. Olennaista on, että edistymistä pystytään seuraamaan ja se pystytään todentamaan jollakin tavalla.

5.3.2 Kirjallisuusosaamistyöskentelyn laajentaminen Oulun kaupunginkirjastossa

Kirjallisuusosaamistyöskentely ulotettiin hankkeen loppuvaiheessa koko kaupunginkirjastoon. Kirjallisuusosaaminen Oulun kaupunginkirjastossa –koulutuksessa käytiin läpi sama kirjastoammattilaisuuden muutosta käsittelevä osuus kuin pilotoinnissa ja tutustuttiin pilotoinnin ryhmätyöskentelyissä tuotettuihin osaamisen rakentumista ja hyödyntämistä koskeviin koosteisiin. Osallistujat myös perehdytettiin kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelmadokumentteihin ja suunnitelman laatimistyöhön, sillä koulutuksen jälkeen kaikki Oulun kirjastot laativat omat kirjasto- tai aluekohtaiset kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelmansa.

Koulutuskertoja oli 4. Koulutuksiin osallistui 55 henkilöä 19 kirjastosta ja pääkirjaston osastolta.

5.4 Toteutuneet ja tulossa olevat tapahtumat

Hankkeessa suunnitellut ja järjestetyt tilaisuudet ja tapahtumat tuovat lukemista ja kirjallisuutta esille eri tavoin. Useat tilaisuudet toteuttavat ajatuksia kirjastosta yhteisöllisenä tilana, jossa voidaan kohdata toisia ihmisiä, kokea jotakin yhdessä sekä jakaa kokemuksia: aikuisten satutunti tai lukuhetki palvelutalossa, satuhieronta, käsityöt ja ääneen lukemisen yhdistävät tilaisuudet, erilaiset muistelemisen pohjalta ponnistavat porinapiirit jne. ovat juuri tällaisia.

Oli selvästi tarpeellista laajentaa tapahtumien järjestämiseen osallistuvan henkilöstön määrää. Ajatus tapahtumajärjestämisestä olennaisena osana kirjaston perustyötä ei ole vielä lyönyt läpi kaikissa kirjastoissa, saati että se olisi muuttunut aktiiviseksi toimintamahdollisuuksien etsimiseksi ja sitten toiminnaksi.

Hankkeen aikana kirjastoissa järjestettiin erilaisia aikuisten lukemista ja kirjallisuusharrastusta edistäviä tapahtumia ja toteutettiin uusia palvelumuotoja tai tapoja nostaa kirjallisuutta esiin.

Yksittäisiä tapahtumia, joissa kirjallisuus oli mukana, järjestettiin parikymmentä. Niitä olivat esimerkiksi Iin pop up -kirjasto Iin messuilla, Runon ja laulun ilta Kuivaniemen kirjastossa, Runojuhla Pudasjärven kirjastossa ja aikuisille suunnatut kirjavinkkaukset kirjastoauto Teuvossa Oulussa. Syksyllä 2016 ajoittuu mm. Murha kirjastossa Iissä.

Erilaisia toistuvia tapahtumasarjoja käynnistyi kahdeksan, esimerkiksi Myllyojan kirjaston Koukku ja Kerä, Oulun pääkirjaston Muistellaan vanhaa Oulua, Rajakylän kirjaston Novellikoukku ja Pudasjärven ja Rajakylän kirjastojen lukuuokiot palvelutaloissa. Näissä ehti olla yhteensä useita kymmeniä tapahtumakertoja. Syksyllä 2016 tai talvella 2017 alkaa toistakymmentä toistuvaa tapahtumasarjaa, esimerkiksi Oulun #Kirjastoklubi, Myllyojan kirjaston lukupiiri, Pudasjärven kirjaston vinkkaukset harrasteryhmissä ja Iin kirjaston lukupiiri.

Uusia palveluita tai kirjallisuuden esille tuomisen keinoja starttasi yhteensä yhdeksän, esimerkiksi asiakkaan toiveiden mukaista kirjallisuutta suositteleva Lukuopas-palvelu Oulussa ja Iissä, kirjallisuuspalsta Forum24-lehdessä

Oulussa, Iin e-kirjapassi ja Pudasjärven kirjasuosittelevuiste. Syksyyn ajoittuu kuusi palvelun aloitusta, silloin mm. lanseerataan maahanmuuttajien lukupassi Pudasjärvellä ja Oulussa.

Erilaisia yhteistyökumppaneita hankekirjastoilla on runsaasti. Joukossa on niin kaupunkien ja omia yksiköitä (mm. kulttuuripalvelut, nuorisotoimi, oppilaitokset, asukastuvat), erilaisia yhdistyksiä, järjestöjä ja seuroja (mm. paikalliset Martat, kotiseutu yhdistykset, elävän musiikin ja esittävän taiteen yhdistykset, SPR) kuin mediaakin (paikallislehdet).

6 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Hankkeessa pyrittiin laajentamaan hankekirjastojen henkilökunnan osaamista ja roolia aikuisille suunnattujen kirjallisuustapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä, luomaan toimintamalleja tapahtumajärjestämiseen ja etsimään ratkaisuja ja keinoja henkilökunnan kirjallisuusosaamisen ja hiljaisen tiedon hyödyntämiseen kirjastotyössä. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Kaiken tapahtumasuunnittelun punaisena lankana oli aikuisten lukemisen edistäminen erilaisten teemojen ja ihmisten välisten kohtaamisten kautta.

Hankekirjastojen palvelut monipuolistuivat hankkeen myötä, ja uusia aikuisten lukemista edistäviä toimintatapoja ja palveluita otettiin käyttöön kaikissa hankekirjastoissa kullekin kirjastolle sopivalla tavalla. Hanke ja uudet palvelut osoittautuivat tarpeellisiksi: varsin monet tapahtumat ja palvelut houkuttelivat runsaasti osallistujia tai käyttäjiä, ja myönteisten kokemusten myötä lienee helpompaa ideoida ja toteuttaa lisää juuri omalle asiakaskunnalle sopivia palveluita ja tilaisuuksia.

Hankkeen aikana toteutettiin runsaasti erilaisia tapahtumia, ja hankkeen jälkeen syksyllä on toteutuksessa lisää tapahtumia ja tapahtumasarjan aloituksia. Tärkeintä ei kuitenkaan ollut hankkeen aikana järjestettyjen tapahtumien määrä, vaan toimintakulttuurin ja asennoitumisen muutos, joka säteilee pidemmälle. Tavoitteena oli, että hanke jää elämään päätyttyäänkin, ja näin näyttää kaikissa hankekirjastoissa käyvän. Sen takaavat sekä hankkeen päättymisen jälkeiselle ajalle suunnitellut tapahtumat, kirjastoissa laaditut kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelmat että hankkeen aikana tapahtunut muutos suhtautumisessa ja ajattelutavassa. Hankkeen alussa tiedettiin, että työntekijöiden halukkuus ja valmiudet suunnitella ja toteuttaa kirjastojen kirjallisia tilaisuuksia vaihtelevat. Hankkeen

myötä haluttiin saada aikaan muutosta asennoitumiseen ja orientaatioon niin, että kirjalliset tapahtumat nähtäisiin yleisesti osana sekä kirjaston perustyötä että omaa työtä ja että niiden toteuttamiseen suhtauduttaisiin myönteisesti.

Hankkeesta kerättiin palautetta toukokuussa. Palautekysely lähetettiin kaikille hankkeessa mukana olleille kirjastolaisille. Vain kolme työntekijää jätti kokonaan vastaamatta.

Palautteen perusteella hanke oli sekä henkilökunnan että esimiesten mielestä aiheellinen ja kokemuksena yleisesti ottaen myönteinen: "Tavoite oli kaikille kirjastolaisille yhteinen, selkeä maali: kannustaa lukemiseen", "---uskon, että tämä on nyt kaikille tärkeää ja tästä tulee osa kirjastojen normaalia toimintaa samalla tavalla kuin lasten ja nuorten lukemaan innostamisesta", "Mukavinta oli yhdessä työkavereitten kanssa suunnitella uutta toimintaa kirjastoon. Piristi ja aktivoi.", "Hanke on mielestäni onnistunut ja on tuonut meille hyviä toimintamalleja edistää lukemisharrastusta. Saimme paljon ideoita ja käytännön vinkkejä kirjaston tapahtumien järjestämiseen." Vastaajien mukaan hanke vaikutti myönteisesti mm. osallistumisinnokkuuteen, ideoimis- ja esiintymisrohkeuteen ja valmiuteen osallistua tapahtumajärjestämiseen.

Kokemukset hankkeen koulutuksista olivat myönteisiä. Erityisesti esiintymiskoulutusta pidettiin tärkeänä, ja siitä annettiin eniten myönteistä palautetta. Myös muiden kirjastolaisten osaamista kommentoitiin: "---esiintymisvalmiuksien vahvistamisosio oli erityisen hyödyllinen, ja oli mukava huomata, että meidän kirjastossahan on osaamista vaikka millä mitalla!" "---oli hienoa huomata, että jokaisessa löytyy potentiaalia esiintymiseen, kyse on harjoituksen puutteesta ja uskalluksesta".

Hankkeen kannalta pulmallisena asiana pidettiin kesken hankkeen tapahtunutta kirjastojärjestelmän vaihdosta. Järjestelmäkoulutukset ja uusien toimintatapojen omaksuminen vaihdoksen jälkeen veivät paljon työaikaa erityisesti pienissä kirjastoissa. Itse hankkeessa oli paljon koulutuksia. Niiden järjestelyt tuottivat päänsärkyä pienissä kirjastoissa, ja Oulun pääkirjastossa osa henkilökunnasta koki, että työaika ei tahtonut riittää koulutuksiin osallistumiseen ja hankkeen vaatimien työtehtävien hoitamiseen. Muutama tietopalvelun henkilökuntaan kuuluva myös totesi, ettei hahmottanut täsmällisesti hankkeen kokonaisuutta. Toisaalta kyse oli siitä, että oman työyksikön hanketyön kaikki haarat eivät hahmottuneet riittävän selkeästi, ja toisaalta hankkeessa tehty tapahtumasuunnittelutyö ei erottunut siitä runsaasta tapahtumajärjestämisestä, jota tietopalvelussa tehdään jo muutenkin.

7 Jatkotoimenpiteet

Lukuloa kaikille –hankkeessa aloitetut kehittämistoimet jatkuvat mukana olleissa kirjastoissa. Tapahtumien jatkumo toteutuu: kaikissa kirjastoissa jatketaan hankkeessa aloitettua aikuisten lukemista edistävää työtä mm. toteuttamalla erilaisia tilaisuuksia ja toistuvia tapahtumia.

Aikuisten lukuharrastusta edistetään kehittämällä laajemminkin henkilökunnan kirjallisuusosaamista ja sen hyödyntämistä. Hankkeessa laadittujen kirjallisuusosaamisen kehittämissuunnitelmien avulla kehittämiseen saadaan lisää suunnitelmallisuutta ja järkevyyttä, ja on esimiesten vastuulla viedä asiaa askel askeleelta eteenpäin. Oulussa kirjallisuusosaamisen kehittäminen laajenee koko kirjastoverkkoon syksyn 2016 aikana. Hankkeen lopussa, elokuussa 2016, toteutettiin koulutukset, joiden avulla hankkeessa pilotoitu kehittämissuunnitelmatyöskentely ulotettiin koskemaan koko kirjastoa.

Hankkeen aikana luotiin myös aikuisten lukemista edistävä toimintamalli, jonka avulla vastaavaa kehittämistyötä voidaan tehdä muissakin kirjastoissa. Toimintamallissa kuvataan hankkeessa toteutettu työskentely tasolla, joka on siirrettävissä mihin tahansa kirjastoon, ja kuvataan valikoima ideoita oman kirjaston toiminnan kehittämiseksi. Toimintamalli on tämän raportin liitteenä, ja hankkeen aikana toteutettuja tapahtumia voi etsiä Kirjastot.fi-palvelun Tapahtumapankista.

Oulun kaupunginkirjasto–maakuntakirjasto, Pudasjärven kaupunginkirjasto ja Iin kunnankirjasto
Lukuloa kaikille –hankke, Iisa Kotilainen 2016

Aikuisten lukemista edistävä toimintamalli

Toiminta asiakkaiden suuntaan: ideoita kehittämiskohteiksi

